

UNA REFLEXIÓ SOBRE LA DARRERA FASE

Romuald Grané

nous
horitzons
fundació

UNA REFLEXIÓ SOBRE LA DARRERA FASE

nous
horitzons
fundació

SUMARI

Amor i planificació, pròleg a cura d'Eulàlia Vintró

Una reflexió sobre la darrera fase

- La residència de l'ICASS, de Mataró
- La solitud
- La seguretat
- Vàlids a la residència o residència mixta

Epíleg

Pròleg:

Amor i planificació.

Sovint (per desgràcia massa sovint) les notícies, els articles d'opinió i, fins i tot, els informes d'experts que ens donen informació sobre la gent gran es limiten o bé al sensacionalisme o a l'alarmisme o bé a la insistència freda i descarnada de les xifres, dels costos econòmics de les pensions i de la despesa sanitària o social adreçada a la gent gran i a la insuficiència de recursos que el nostre país esmerça. És realment una llàstima que les bones notícies no siguin notícia i que costi tant de trobar informació en els mitjans de comunicació sobre les diverses i innumerables formes que la nostra gent gran ha trobat per tal de seguir gaudint d'una vida plena i de contribuir, també, a la resta de la societat.

El text que tinc l'honor i la satisfacció de presentar, tot i que quan ho llegiu ja veureu que no necessitava cap mena de presentació, es una prova fefaent de dues qualitats imprescindibles per a tot ésser humà que realment mereixi aquesta consideració: capacitat d'estimar i capacitat de donar.

De la primera no cal que us digui res, però estic segura que no és possible llegir aquest relat sense emocionar-se i, àdhuc, sense sentir un xic de sana enveja. Voldria, més aviat, comentar la segona. En efecte, l'experiència que en Romuald ens explica va molt més enllà d'una vivència personal i, gràcies a la seva capacitat de donar, aquesta experiència es transforma en una proposta raonada, i que hauria de ser factible.

Des de la convicció compartida que cap persona hauria de veure's obligada a ingressar en una residència i, també, des de la constatació que la família actual i menys encara la família futura podrà fer-se càrrec de les progressives situacions de dependència de les persones que superen els setanta cinc o vuitanta anys, és evident que cal articular un ampli i diversificat conjunt de recursos per tal de garantir la qualitat de vida i la màxima autonomia a cada persona. Aquesta articulació i aquestes garanties, òbviament, només pot fer-la i donar-les el sector públic, bo i comptant amb formes de cooperació en la gestió amb el sector privat no lucratiu i amb l'amplíssim teixit associatiu. No cal, d'altra banda, inventar res, ja que els països del nostre entorn europeu, i més especialment els del nord d'Europa, ja fa anys que han posat en funcionament un ric ventall de serveis: ajut a domicili, casals, centres de dia, habitatges tutelats, residències de diversos formats, etc. També n'hi ha a casa nostra, encara que en un nombre clarament insuficient i, en alguns casos, amb una qualitat poc satisfactòria.

La reflexió i la proposta que aquí se'n fa, però, incorpora una perspectiva que fins ara ha estat poc valorada, en part perquè la insuficiència dels mitjans disponibles obligava a donar prioritat a les persones més dependents i en part perquè hom pensava que les persones vàlides no volien anar a una residència. La perspectiva nova té a veure no amb la dependència física sinó amb el lligam emocional i afectiu i amb el dret que qualsevol parella té de no veure's obligada a una separació no volguda. A partir de la reivindicació d'aquest dret elemental i del fet que no hi haurà qui la rebutgi, resulta evident que en l'articulació de serveis hom ha de preveure un tipus d'equipament que permeti la continuïtat de la parella i conseqüentment l'existència de residències mixtes per a persones dependents i per a persones vàlides, inicialment i com a mínim les parelles vàlides de les persones dependents que vulguin seguir juntes. Ara bé, de la reflexió sobre aquesta realitat de convivència, evidentment bona per a la parella, se'n desprenen altres beneficis per al conjunt de les persones residents en la mesura que les persones vàlides donen més vida, més activitat i més caliu de normalitat a tot el conjunt. I en la mesura que això es així, no caldria tampoc limitar l'accés de les persones vàlides a les parelles, ans al contrari caldria reservar uns percentatges de cada tipus de persona per tal d'equilibrar en tot moment la dinàmica de l'equipament.

És ben cert que en els darrers anys s'han anat assajant diverses formes per facilitar la relació entre persones que viuen en residències i altres persones més autònomes que viuen en el nucli familiar. S'han incorporat a les residències els centres de dia, o els casals o els habitatges tutelats, s'han estimulat activitats culturals, tallers de manualitats i relacions més personals amb grups de voluntariat, però tot i la millora que representen, no deixa de ser cert que són elements externs i parcials.

Crec que en aquests moments, quan el Govern d'esquerres de la Generalitat té la possibilitat i l'obligació de correspondre a les il·lusions i anhels de la ciutadania i de bastir un autèntic estat del benestar, és especialment útil la publicació i la lectura d'Una reflexió sobre la darrera fase i tinc el convenciment que, si el llegeixen les persones que han de planificar els serveis per a la gent gran, algunes de les moltes i profitoses idees trobaran un espai per esdevenir realitat.

Eulàlia Vintró
Barcelona, desembre de 2004

Una reflexió sobre la darrera fase

Endinsar-se encuriós, amb ganes de documentar-se, en el camp de la demografia, en allò que fa referència a la Gent Gran, és com submergir-te en un mar de xifres i dades que, tot i ser hipotètiques, et magnifiquen un futur en el qual t'acabes sentint immers, com dins d'una realitat indiscutible. Et diuen que al segle XX s'ha produït una revolució de la longevitat, en el qual l'esperança de mitjana de vida ha arribat a tants anys i que tal any arribarem a no sé quants i que l'altre s'arribarà a no sé què. Em resisteixo a atabalarvos amb números que, si bé són molt interessants, et deixen atabalat. La magnífica demògrafa ANNA CABRÉ, t'explica --de manera apassionant-- i no acaba, tots els camins a través dels quals, amb una mica de sort, ja no ens morirem mai. En fi. El que sí que és ben cert és que l'allargament de l'esperança de mitjana de vida és de tan gran mesura, que el que ara tots ens mirem amb una certa il·lusió --i, per què no dir-ho?, també amb una mica de prevenció,-- doncs se'ns pot presentar com... més aviat un problema. L'allargament incontrolat dels anys per viure, aconseguit, en gran part, a base de medicaments que en la majoria de casos guareixen o frenen malalties concretes, però que molts cops deixen seqüeles perilloses, que s'arrosseguen al curs dels anys, fa que tal vegada el panorama que se'ns presenta no sigui del tot brillant. He de fer constar que sóc vitalment partidari de la ciència i gran admirador dels resultats assolits. Però sé el món en què visc i temo que, en moltes ocasions, en els objectius dels laboratoris, hi figurin tant l'interès de salvar vides, com el fet que el compte de resultats els sigui satisfactori. Tot i això, no hem de minimitzar el que ja és un fet i molt important, ni podem tancar els ulls davant l'enorme increment de persones grans i cada dia més grans quant a anys, que s'aniran acumulant entorn a les seves famílies. I si ara ja es dona el cas que, en algunes, ja hi ha avis/es i besavis/es, dintre de pocs anys això serà el plat del dia. És possible que ja no serveixi, per part dels governants de torn, esperar que les famílies ho vagin solucionant com puguin, amb lleugeres ajudes econòmiques o d'assistència domiciliària. Cal fer un plantejament objectiu i profund, segons el qual ens trobarem que el treball femení --és d'esperar, i desitjar-- que creixerà de manera remarcable fora de casa, i es destacaran les dificultats de mantenir l'esquema clàssic de la dona pal de paller que arriba a tot arreu --treballar, criar fills, tenir cura d'avis i potser besavis... En fi... possiblement algú esperarà que les àvies, no tan velletes, tindran cura dels/les besavis/es i si pot ser dels nets --que, mentre es pugui, ja està bé-- però ja estem a prop d'allò que el Doctor Guijarro, des de Granada, ens avisava de las abuelas esclavas. Sembla que si no és molt precís, i com a cosa puntual i transitòria, no és pas aquest el camí de l'Estat del Benestar que desitgem. Tot i això, ens podem trobar amb aspectes i facetes, que no perquè a uns no els agradi se'ls pugui prohibir per Real Decret. Ja som més de un milió de persones grans a Catalunya i d'ací uns anys en serem molts més. ¿Qui pot dubtar que entre tantíssima gent hi hauran gustos per a tot? I el que ens podem preguntar és: ¿quina persona, quina institució --si

estem encara en règim democràtic, que tant de bo sigui així? ¿qui tindrà dret a obligar, o bé a prohibir, el que uns altres desitgin per a ells, sempre, està clar, que estigui dins les normes naturals, o sigui, dels drets humans?

Resulta emocionant, mirat des d'una perspectiva un xic distant, imaginar-se una societat tan abundosa de gent gran encara amb bona salut, amb temps i amb il·lusió per fer tot un reguitzell de coses que de més joves no pogueren realitzar, convivint amb fills i néts, o sols, o millor amb la corresponent parella en el seu pis o caseta, gaudint d'un període de la pròpia existència, que pot ésser del màxim benestar. Però no cal ser gaire perspicax, per adonar-nos que l'ideal no sempre respon a la realitat. Ja que uns per raons econòmiques; altres per problemes de convivència familiar; molts per carències de salut, tal vegada pel que diem més amunt, perquè no disposen dels medicaments que fan (diguem) meravelles, però no miracles, constituïran, entremig de tot aquest estol de gent gran --la majoria de la qual s'anirà movent encara en bona salut-- un grup nombrosíssim, incapaç de seguir sense un suport fort i decisiu, per poder arribar a fi de carrera d'una manera el més digna possible.

Des d'un punt de vista institucional, en analitzar la problemàtica de la gent gran de cara al que podríem dir etapa final cal no oblidar ni un moment amb quin material --permeteu-me el nom-- estem treballant. Totalment deteriorable. Un petit cop d'aire desmunta tot un castell. Una simple caiguda trenca tota una aparença que semblava eterna i els exemples podrien ser infinits. Es només un toc d'atenció, a tenir en compte, quan es fan projectes i planificacions de cara el futur de col·lectius de gent gran.

El mèrit més gran de qualsevol avi/a és, tal vegada, l'acumulació d'experiències, de vivències, de coneixements assolits a través dels anys transcorreguts, la qual cosa pot ser la base d'això que se sol dir la saviesa dels avis. Diguem que aquesta és la cara positiva dels anys. L'altra cara menys positiva és que l'acumulació d'anys ens fa el cos molt més indefens i vulnerable, davant de qualsevol agressió externa .

S'insisteix molt i mai es farà suficient, de la importància que cada persona, individualment, assumeixi el problema d'envellir, acceptant que al final de la vida hi trobarem la mort. Abans, però, hi ha un període, tal vegada el més difícil, que si, entre un mateix, més l'entorn, però en grau superlatiu les institucions, no es creen unes condicions estructurals de consistència sociosanitària, cultural i humana que permetin encarar aquesta fase amb una sensació de seguretat, de serenitat, amb la qual es pugui anar superant tots els inconvenients i dificultats i que ens faciliti arribar al final de trajecte de la manera menys traumàtica possible, aquest final pot ser molt desagradable.

Sens dubte no podem estudiar la problemàtica de la gent gran com un tot, com un cos uniforme. Si només ens basem en la situació a Catalunya, on ja sembla que passem del milió de pensionistes, segur que hi trobaríem tot un reguitzell de gustos, conveniències i necessitats de les més variades formes. Haig de confessar que personalment em preocupen poc o gens els que, entre pensions, possibilitats econòmiques particulars o fons de pensions, no tenen cap núvol econòmic en el seu firmament. La cosa em preocupa quan parlem d'avis/es que viuen sols i amb pensions ridícules, o no sols, però a qui tampoc els arriba per finals de mes. En fi, tota la pobresa descrita a Catalunya –diem Catalunya perquè parlem ara i aquí, però la preocupació és global, general --. Bé doncs, tornant aquí, no es pot ignorar un altre gran grup que sens dubte no es tan llastimós, però de qui no podem oblidar la problemàtica. És el sector que es troba situat a la, diguem, classe mitjana baixa cap avall. No se'ls reconeixen drets com a necessitats, però no arriben, amb el que cobren, a poder-se pagar moltes coses que els són necessàries. Sense anar més lluny: No tenen dret a una plaça de residència pública, perquè cobren massa, però no poden anar a una privada perquè no hi arriben de bon tros. Tanmateix els passa igual si demanen centre de dia, o si demanen qualsevol servei de tipus social. En una de les darreres enquestes, s'assenyala que al 33% dels grans els preocupa el preu de les places residencials --a Catalunya és el 41%-- fet que indica que cada dia creix el nombre de persones grans que miren cap a les residències, com a possible i definitiva solució, malgrat la propaganda que hi ha en contra per part de certs sectors.

Parlant de les problemàtiques que preocupen a la gent gran tenim que la prioritat és la part econòmica –diguem-ne pensions i és normal que sigui així, ja que si després de tants Congressos --estatals, nacionals, municipals, etc. etc.-- en què ja des del primer ja es reclamava que amb urgència s'elevessin les pensions mínimes al nivell del Salari Mínim Interprofessional, tot i tenint en compte que aquest es podia considerar molt baix, o sigui curt, per assolir un nivell de vida diguem-ne digna. Bé, estem on estem i encara estem parlant de la precisió d'arranjar les pensions no contributives, així com les de viduïtat. Tot això ens porta al fet que el 67 % dels enquestats manifestin que les pensions són el primer problema. També cal no menysprear que l'espectre de la solitud preocupi a un 46% del col·lectiu de la gent gran. Amb un percentatge també molt elevat, a l'enquesta es considera que l'altra gran temença és la de la seguretat, poder mirar el futur amb una certa confiança i sentir-se a cobert dels imprevistos de la vida, en la mesura en què sia possible. En notar com les pròpies forces, tant físiques com morals et minven, sents la necessitat de poder confiar en quelcom més consistent, més segur, quelcom et doni la ma fins a final de trajecte. Hi ha la família, bàsicament, més endavant en parlem.

M'agradaria saber valorar aproximadament la importància quantitativa a què podem arribar quant a gent gran. Em lleigeixo tot el que cau a les meves mans referent al tema, i

no és poc i és realment atordidor. Si a més ens atrevim --ho hem de fer en un moment o altre-- a valorar la part jo diria qualitativa d'aquesta massa de gent gran --diguem-ne la part de salut-- de malalties, i no oblidant mai que es un problema que indefectiblement va en augment d'un manera espectacular. L'equació es clara: A més anys de vida --o d'existència-- més gent anirà quedant per la cuneta esperant qui l'ajudi en el seu problema. La gravetat del problema es que no serà un, sinó milers.

En una taula rodona on parlàvem del Testament Vital, o darreres voluntats, vaig sentir la necessitat de dir que si es que hi havia hagut un creador era manifestament clar que de la darrera etapa de la vida de l'ésser humà se li havien perdut els papers. Només cal girar el cap envers allà on vulguis i et trobes amb tot aquell seguit de malalties i patiments. Si t'atures a mirar-les quedes esmaperdut. Bé, doncs: Tinc poques possibilitats d'aclarir res al possible creador. Encara més em sabria greu callar les meves experiències a qui li puguin servir perquè des de llocs de decisió tingui possibilitats d'alleugerir els sofriments i el malviure, a tot aquest conjunt que ha anat quedant per les voreres dels camins de la vida. És de suposar que no estem en condicions de triar i decidir si és que volem viure menys anys i amb millor qualitat de vida o bé ens hem de quedar on ens toqui dintre d'aquesta perspectiva actual i futura.

De la mateixa manera que he dit més amunt que no em preocuparé pels que tenen solucionat el problema de pensions i conseqüent situació econòmica, de la qual cosa m'alegro molt, tampoc em preocuparé dels que estan plens de salut i vivint a casa seva amb l'esposa, o bé amb els fills i nets amb harmonia i plens de felicitat. Tant de bo els duri molts anys, i tant de bo fossin molts més els que poguessin gaudir de semblant situació.

Com se sol dir, procuraré ser breu. O sia, no seré més extens de l'imprescindible per narrar-vos una part de la meva història i de la meva dona pel que fa a la problemàtica de la nostra vellesa. Intentaré explicar-ho de forma que us pugui ser intel·ligible: Quan tenia 56 anys, a la Flora, la meva esposa, li van diagnosticar Alzheimer, una malaltia que en aquells moments, fa gairebé 23 anys, era quelcom bastant estrany. La qüestió va començar amb el fet que li prenién coses. Van dir que podia a ser demència senil prematura. Però la cosa s'anava agreujant i no pintava gens bé. Per simplificar: Anant d'un metge a l'altre --Psiquiatres, neuròlegs, etc., etc.-- i després de diferents anàlisis i variats tests del tipus més agosarats, el resultat fou un manifest Alzheimer. Malgrat tota la cura i miraments que poguessin tenir, en explicar-t'ho i descriure't tot el que et podies esperar com a conseqüència de la malaltia, --encara que en aquells moments no es tenien les experiències actuals-- et senties com a molt desemparat. L'experiència no és per explicar-la i menys encara per passar-la. Però, com es natural, la vaig haver de passar, i encara l'estic passant. Suposo que per treure'm possibles mèrits -- ah dolents!-- els familiars i

amistats més properes em deien i encara m'ho diuen, que tinc un caràcter especial per aquestes coses. La vida m'ha reservat facetes molt dures i és de suposar que tot plegat et forja. Mes no tingueu por que ara no us explicaré en detall la meua vida, només en el que fa referència a aquesta darrera fase, que potser sí que podrem considerar la més greu, encara que tan sols sigui per la durada.

Suposo que haig d'explicar que: Si quan tenia un gos pastor alemany, comprava llibres referents a la criança; si quan criava conills o gallines feia el mateix, doncs no és precís que digui que vaig cercar tot el que podia tractar o relacionar-se amb aquesta malaltia o coses relacionades amb la seva problemàtica. Estant ja a la Residència, en alguna ocasió ha vingut alguna vetlladora que li deixés algun treball referent al tema. Possiblement ompliria un llibret només que relatant el recorregut d'especialistes que he consultat, de proves que li han fet. No voldria passar per alt això, ja que sense això potser no tindrien sentit altres facetes d'aquesta narració.

En certa ocasió, comentant el cas Flora entre personal especialitzat de la casa, i ja hi portàvem uns quants anys (o sigui que ja ens coneixien) digué algú: “És que la Flora és un cas atípic” a la qual cosa respongué un altre: “És que la Flora ha tingut un tracte atípic”, cosa que coincideix plenament amb la meua opinió. He vist i veig encara molts familiars que, junt amb un pou de petons i carantoines els fan saber que estan malalts i fins hi tot sembla que hi ha algun metge que opina que el malalt, és bo que ho sàpiga. Recordo tan sols una vegada, que la Flora, davant d'una sèrie d'oblits i pifiades digué: “Seguint així acabaré com una idiota”. Jo, com sempre que quelcom no anava gaire bé, vaig traure'm de la màniga qualsevol tonteria o pallassada per tal que ella rigués i un cop reia ja havia passat el temporal. Recordem que això fou en els primers anys de la dolència. Els metges ja m'havien advertit que el treball que feia al taller –portava el despatx, relació amb clients, amb proveïdors, etc., etc.— no el podria seguir i que fóra bo aprengués algun treball manual, a la qual cosa vaig respondre que no caldria que n'aprengués cap, ja que el seu veritable ofici era cosir i ja li proporcionaria feina i així ho vàrem fer. Fèiem uns coixins i un tipus de vànova per sofà niu, que en aquells moments estaven molt en voga i jo, en bona part, els hi tallava i ella els cosia i els veníem a botigues de mobles, que ja eren clients. Els primers anys es quan vas encaixant les sorpreses –i cap d'agradable-- i com veus de quina manera la malaltia va avançant i va menjant terreny, i entens que has de muntar una línia defensiva per tal d'aminorar l'avenç de l'adversari, i la basàvem en tres punts ben concrets: En primer lloc, en treballar. Ella sempre havia estat mol activa. Seguïem un ritme molt prudent però, ocupant bastantes hores, que a la vegada eren de treball, però també de distracció. El segon que vam fer fou que tan bon punt confirmaren la malaltia, --sempre segons els límits d'infal·libilitat en què pots confiar— doncs tot seguit, vaig comprar una mini

cadena i diversos altaveus que vam instal·lar per tota la casa i sempre estàvem envoltats de música de la més variada, a la qual la Flora era particularment sensible. El tercer aspecte era potser el més especial: atès que era el que en dèiem la teràpia del riure. Atès que a ella li costava molt poc el riure, això em facilitava que les meves pallassades no haguessin de ser excessivament excèntriques. Aquesta sensibilitat al riure li ha durat fins fa poc i encara de vegades s'hi enganxa, i és molt bon senyal. Això ho explicava al psiquiatre i li semblava oportú i el que més em feia detallar era el que en dèiem “percentatge de col·laboració” en les tasques que anàvem realitzant. Per exemple, al començament preguntava per la costura i per la cuina. Sintetitzant diré: Tant a la cuina com a la costura, jo hi intervenia amb un 20% i ella amb un 80, la qual cosa era admirable. Però la cosa va anar variant més o menys lentament, -- allò d'anar disputant el terreny pam a pam o centímetre a centímetre— i va arribar a ser la meva part, el 80% i el 20, la seva. I això passa quan portàvem 12 anys d'Alzheimer.

Es precis que expliqui, perquè quedi més entenedor, que era l'estiu del '93 i anàrem a El Morell a casa d'uns cosins i ella es queixava de mal al braç, el metge de capçalera li receptà una pomada, però al cap d'uns dies d'estar per allà en lloc de curar-se s'inflava. Tornàrem ràpid i quan el metge ho veié ens envià a urgències, li varen fer una radiografia i el braç estava trencat, sense haver-se donat cap cop ni res que s'hi assembla. Crec que en diuen trencament patològic o quelcom semblant. Com que teníem la intenció d'anar a passar un mes a França a casa d'uns companys, el traumatòleg li feu l'embenat adient, recomanà cura i ens digué: D'ací a 30 dies heu d'estar aquí per operar-la. La cosa no pintava gens bé, ja que tots els especialistes de la seva malaltia et remarcaven que qualsevol operació en què hi intervingués anestèsia els efectes negatius podien ser espectaculars. I així, més o menys, fou.

A partir d'aquí tot va ser diferent. Si ja els darrers temps la cosa s'havia anat posant difícil, aleshores tot havia empitjorat. Ja precisava estar molt més per ella, ja no cosíem ni fèiem res, la qual cosa vol dir que les hores s'havien d'omplir d'alguna manera.

L'Ajuntament ja feia un parell d'anys o més em facilitava una treballadora de la llar dues hores a la setmana, --per tant sé el que és ajuda domiciliària --Benestar Social, com que la Flora no cobra pensió, ens donava 40.000 ptes. cada mes. Per sol·licitar cada any.

Potser hauria d'explicar que vivíem a peu de carretera, però a un quilòmetre del poble, que era Sant Fost de Campsentelles. Una caseta voltada d'arbres de tota classe, amb 40 rosers dels més variats, un tros d'hort. Els rossinyols, cosa infreqüent, criaven en els arbusts que teníem al jardí, Les puputs també les teníem a casa... però per què continuar, si en aquell moment res tenia el mateix color, ni la mateixa aroma. No tenim

fills i la meva germana vivia en una altra casa junt a la nostra i era la que quan jo marxava a Barcelona a alguna reunió, activitat o algun acte, tenia cura de la Flora. Per rematar aquest punt, cal dir que davant d'aquesta panoràmica no vaig trobar cap millor solució que anar a una residència, però el que ni per un moment se m'ocorregué era enviar a la Flora tota sola i jo restar a casa. Junts havíem passat les meves peripècies amb les policies, els Consells de Guerra, i quan em van enviar al Penal de Santoña, el primer que se li va ocórrer fou: "Si sabéssim que estaràs molts anys jo me'n vaig a Santoña i ja trobaré feina d'alguna cosa i així et podré veure tot sovint i tant de bo pogués entrar a treballar a dintre el Penal. Seria l'ideal." Doncs jo sí que podia estar a dintre on estigués ella i així ho férem. A finals del 93 ja es parlava bàsicament de residències assistides i algunes Assistents Socials amb què vaig parlar del tema em deien: "No s'ho proposi, d'entrar-hi vostè, perquè acabarà boig", però jo tenia molt clars els objectius i recordo que en una ocasió vaig parlar amb el Conseller Comes, que em deia que posar-la-hi a ella sola fora molt més fàcil i li vaig dir: "Sóc partidari de la Llei del Divorci i crec hi ha de ser, però jo no em vull divorciar. Precisament, quan crec que ella més em necessita." Sembla que el Conseller em va comprendre. I no m'amago dir que, si alguna cosa he fet be en aquesta vida, ha estat aquest pas del qual estic molt satisfet, i si quelcom em repugna i m'escandalitza és pensar que hi ha qui té poder per impedir que donin aquest --o semblant-- pas les parelles que ho creguin oportú. Més encara, si els que fan ús d'aquest poder porten vestit de "progres". A tota aquesta panoràmica, cal afegir-hi que jo tenia una vàlvula al cor que no rutllava i que segons el cardiòleg de Mollet era precís intervenir en una operació d'aquelles que crec en diuen a cor obert, a més a més la pròstata també amenaçava ruïna i l'especialista parlava d'operació. Tot plegat presentava una panoràmica força important, a la qual s'havia de fer front i per descomptat la més sensata era la residència, ja que si m'havien d'intervenir ella quedava atesa sense forçar la col·laboració familiar. Però el més interessant és que fa deu anys i encara no m'han operat i el cor se m'ha curat i ja no prenc ni pastilles i la pròstata amb una pastilleta al dia es manté tan maca. M'imagino que a la resta no us farà rumiar massa, però jo sí que hi he dedicat moltes estones i la conclusió és claríssima: Dotze anys que si bé estàs a casa teva, en el teu ambient, envoltat de la família, tot el que vulgueu, mes amb una problemàtica bastant espaiadora i que t'has de solucionar tu, procurant molestar el mínim la família, doncs preveus que la cosa va per llarg i tot i sabent la predisposició familiar no vols que es pugui cremar el vaixell abans d'haver fet tot el recorregut; estar tots aquests anys, dia a dia, aprenent constantment la tasca de cuidador, portar la casa, la feina, que era a la vegada com una teràpia... en fi això ho podríem allargar fins no sé on. Ho he citat per fonamentar la meva opinió que no és estrany que el cor es queixés. I l'altra cara de la moneda, la residència, on m'ho donen tot fet, on em treuen tot un cúmul de responsabilitats, on en tot moment tens a mà qui t'atengui, t'aclareix qualsevol incògnita o dubte que se't presenti. Bé, no vull dir que fou com tornar a nàixer, però potser sí que ho compararia

amb el fet de sortir de la presó al carrer. Canviar d'un ambient que et resultava hostil, agressiu, en el qual et sents incòmode. I aquest ambient era no més ni menys que a casa nostra, que nosaltres ens l'havíem dissenyat des de la primera pedra fins la darrera flor. Sense cap dubte si no haguéssim fet el pas, en aquest moment els dos ja estaríem morts i enterrats o en situació pitjor. De fet l'existència de la Flora s'ha allargat excessivament. Però, si bé aquí està en un estat deplorable, imaginem tots dos junts i solets a casa nostra, per molta assistència domiciliària que ens facilitessin, i que ja no cuidaríem, flors ni plantes ni res que s'hi assemblés. En aquells moments, en prendre la decisió d'entrar a una residència ho vaig plantejar a la família, a qui els vaig dir: "Potser primer per interès meu, després pel benestar de la Flora, però també per evitar-vos la part que, ho vulguis o no, us tocaria en aquesta rifa. Ho comprengueren tot seguit, no en va, portàvem dotze anys d'experiència. I per part meua, com dic més amunt, fou tota una sensació d'alliberament i com més temps passa més tinc aquesta sensació de llibertat, de benestar, dins del que els anys et poden permetre. De vegades dic que el defecte d'aquestes residències, és que quan hi ingresses t'haurien de treure trenta anys de sobre, però amb això no hi ha manera, oi.? Bromes a part, porto prop de deu anys de resident i això m'ha permès tenir la dona molt més ben cuidada que si l'hagués cuidat jo, amb tota l'assistència domiciliària que vulgueu. Ara puc realitzar en el casal i la residència una tasca humana que mai ho hauria pensat que arribés a fer, i tinc a més a més temps per actuar al partit en diferents espais. Si hagués de fer dinars i preparar la marxa de la llar i tenir cura de la malalta, que ara ja requereix jornada completa, per molta ajuda que em facilitessin no arribaria de bon tros on arribo i, en especial, amb la sensació de seguretat amb què em desenvolupo, sabent que la Flora està atesa professionalment i humanament les vint-i-quatre hores del dia i de la nit. Aquesta sensació de seguretat, tan sols la pots assolir en llocs com aquest. Suposo que no estranyarà, davant de les meves vivències, la refermada opinió que tinc referent a les residències, òbviament públiques, ja que les privades no les conec.

Sens dubte el tema és ampli i profund. La paraula residència l'empremo no sé si a la lleugera o bé abastant un massa ampli espectre de coses diferents. Deixant les altres a part anem simplement a les de gent gran: Residència és, o deuria de ser, un lloc adequat per residir-hi. No sembla escaient aquest nom a un lloc on la majoria dels que hi són tenen el dolor i el lament com a normal expressió, junt amb el concebut "tant de bo Déu se m'emportés" o l'altre; "tant de bo demà ja no em despertés". Per molt que hi posi el cognom d'assistida això no té res de residència, i crear llocs --algú n'ha dit pretanatori-- d'aquestes característiques a consciència, és gairebé incórrer en possible delictes contra la humanitat. Sens dubte la fase és delicadíssima, però per això mateix caldria que s'estudiés de foma molt acurada. I no per reial ordre. A mi personalment, hi ha dues coses que em forcen a recapacitar profundament, i són les següents:

La 1a. Pel motiu que sigui –pastilletes, etc. etc.—la vida, l'existència diria millor, tendeix a allargassar-se amenaçadora i imparabile. En algun lloc ja ho dic, el que pot ser motiu d'il·lusió es converteix, també, en motiu de temença. Des de aquí dins, estàs com en una bombolla d'observació on pots viure a frec de pell processos de deteriorament, de vegades parable i recuperable i d'altres, que van recte fins al final. És tal vegada el punt des d'on valorar molt seriosament la importància que hauríem de donar a fer el menys penosa possible --desesperant per alguns—aquesta fase, la qual no estaria de més potser, poder suprimir. Mes per ara això no es veu possible.

La 2a seria que si, com es preveu, l'allau de gent gran és tan nombrosa com sembla, --la qual cosa és desitjable?--, totes les mesures seran poques per fer front a aquesta eventualitat, i per descomptat que les atencions individuals i a nivells únicament familiars, encara que sigui amb les ajudes sempre escadusseres institucionals, mai n'hi haurà prou. Caldria fer un incís referent al bàsic i determinant tema de la família.

En primer lloc cal destacar que quan es toca problemes de gent gran, en parlar de la família, tothom, en especial les institucions, fa referència a la dona de la família, que és la que ha estat des de sempre, l'eix al voltant del que han girat tots els mecanismes d'aquesta institució i ella els ha coordinat pràcticament tots. El que hem conegut com a pal de pallar. Però darrerament la família ha evolucionat i sofert canvis molt significatius. Es diu que essencialment pel fet que la dona surt a treballar fora de la llar. A tots se'ns obre el cor i se'ns omple la boca d'il·lusió en parlar de la família, però no pel fet de parlar-ne, més aviat és en omplir-nos el cervell de les possibilitats positives, que aquesta institució pot jugar en aquesta problemàtica de la gent gran, la qual n'és també membre. Comptaríem per milers les fotografies, dibuixos, panoràmiques de què a diari podem gaudir: Avis i àvies voltats de nets i nètes en un ambient de perfecte felicitat i harmonia. Però es així el desenvolupament diari de la vida, en termes generals? Hi ha un cert número de famílies que respondran a aquest esquema, però en quin percentatge? Siguem realistes. Si algú fos capaç de fer una anàlisi detallada del funcionament de la institució familiar, potser ens podríem trobar al cul del sac, que les famílies que millor funcionen, són les que tenen com a pal de pallar l'àvia, una àvia que encara estigui mitjanament forta i que tingui el cap un tant clar. A partir d'aquesta situació podríem fer els guions d'un munt de pel·lícules o novel·les amb diferents finals, mes ai las!, que els finals en aquest terreny rarament són agradables i en alguns casos són desagradables, o molt desagradables. Ho són quan l'àvia ho ha donat tot, ha servit a tothom, mentre li ha quedat un bri de força, allò de “mentre pugui” i quan ja no ha pogut més, llavors a una residència i que algú hi faci més que nosaltres.

No seré pas jo qui estigui en contra de la nova estructura familiar. Si no molt al revés. Sembla que en la família actual, el lloc de les persones grans no està gens clar.

A vol de colom, aparenta que els avis, --i si hi ha la parella, bingo— han de tenir el seu propi pis, la qual cosa mentre hi ha salut és l'ideal. Si es poguessin parar els rellotges i els calendaris! Fotografia fixa: Els avis feliços a casa seva i el matrimoni o parella amb els fills a la seva i tothom content i satisfet. Mes, ves per on, el rellotge es posa en moviment, el calendari comença a desprendre fulles. Sorgeixen arrugues, després dolences, artrosi, en fi, a partir d'aquí podem escriure una altra sèrie de novel·les per a tots els gustos, mes cap amb final feliç. S'intenta solucionar o suavitzar el problema amb les ajudes domiciliàries de diferent tipus. És molt el que es fa, i moltíssim el que resta per fer. És admirable l'esforç que es porta a terme des de diferents terrenys, tècniques i especialitats. Sembla una batalla de tot i tots contra la força destructora dels anys. I per ara no trobem res per aturar aquesta força. La Ciència no para de descobrir coses aparentment meravelloses i un cop posat a la pràctica diària resulta gairebé un simple pegat. Ens mancava només les noves malalties de les demències en tota la seva varietat.

Qui no em conegui a fons, traurà sens dubte una impressió equivocada de la meua personalitat. Forçosament creurà que sóc un pessimista i d'esperit negatiu. Però res d'això i de manera molt radical. El que succeeix és que porto més de vint anys vivint encerclat per tots aquests problemes, des de totes les perspectives possibles i haig d'analitzar-ho amb un prisma molt realista. La vida m'ha encarat a dificultats de tipus molt dur i he après a afrontar tot el que hagi fet falta i aquí estic. El que em sap greu és veure que tal vegada, amb els ulls mig clucs, hi ha qui afronta problemes de certa gravetat pensant que les coses són com ell voldria que fossin i no com realment són. No m'agrada magnificar el problema dels anys, no vull donar la impressió que hi tinc mania. Tot i així, cura amb els anys, que ells podran amb tots nosaltres, i no és broma, que és molt seriós.

El que més sent en ambients de gent gran, és que els anys no perdonen. Mentre la dolència és suau es fa broma amb allò de "si no fos", però, quan s'hi sumen més anys i dolences i més greus, l'espai per fer broma es va reduint. I en especial quan veus que vas complicant l'existència a l'estructura familiar. Es planteja que es pot cobrir amb l'ajuda domiciliària, i hem de suposar que s'està disposat a portar a terme. Explica l'admirat Vicenç Navarro el cas de la seva sogra, sueca, a casa de la qual anaven 5 persones en diferents moments a proporcionar-li el que precisava durant el dia i la nit. No sé si això aquí materialment i econòmicament fóra possible. A part d'aquesta possibilitat se'm planteja la possible anècdota en recordar que he viscut 50 anys en una escala amb 30 vivendes i que aleshores, fa una vintena d'anys, ja hi havia bastants avis, m'imagino que ara n'hi deuen haver més i fins i tot besavis, se m'ocorre que si l'atenció domiciliària fos a la manera sueca, l'ascensor estaria bloquejat. Perdoneu la ironia. Tot el meu anhel és cridar l'atenció, a qui tingui poder de decisió en aquest terreny, de la gran quantitat de gent gran que, segons ens anuncien els professionals en aquesta matèria, ens anirà

acompanyant cada dia més. El que no sé si valoren amb prou precisió, és el que ara en podríem dir efectes col·laterals, o aquells que podríem considerar els que no haurien pogut seguir mitjanament bé la marxa del conjunt. Els processos de deteriorament són, podríem dir, individualitzats. Cadascun és un cas, semblant, tal vegada, però diferent en realitat. No sé si hi cabria el jugar amb allò del qualitatiu i el quantitatiu. Quan des d'una bombolla com aquesta en què estic, on estàs envoltat de tantes problemàtiques i les tens totalment a mà, veus casos que durant temps -algun any inclòs— no varien i els veus que es mantenen gairebé igual i després tot de cop, fan un canvi de tan gran mesura que provoca l'expressió dels del seu entorn: “Quina baixada ha fet fulano, en pocs dies!” Seguidament comença com un procés d'una certa recuperació, o bé de deteriorament, algunes vegades fins ja al final o bé queden restant en un estat més o menys deplorable, durant un altre període. En conjunt podem aplicar l'expressió “ els anys no perdonen”. Aviat farà deu anys que visc en aquesta residència, i després de nosaltres, la Flora i jo, han entrat pocs vàlids, a causa de l'entrada en vigor del nou perfil residencial, fatídic perfil. Podríem manifestar, fins i tot s'hauria de dir: Podríem denunciar, el descens de la tan pregonada qualitat de vida. El nivell d'alegria, d'optimisme, de ganes de viure, d'esperit de convivència no és pas igual que era fa uns anys. Podríem concretar l'anàlisi als que assistim al menjador general, en el qual hi mengem els més vàlids o menys cascats, ja que als tres pisos purament d'assistits tenen el corresponent menjadoret. Tot i així, als que el seu estat, encara que sigui ajudant-los, els ho permet baixen al gran, cosa que sempre els dóna un cert aire de suavitat a les possibles dolences. Tot això -remarquem-ho una vegada més— sempre dintre d'una situació de transitorietat. Sempre dins la trajectòria descendent que no hem d'oblidar en cap moment.

On ens porta la reflexió feta a peu de taller? On podem arribar en la convivència diària amb la multifacètica problemàtica en què estem immersos ?

Crec que essencialment ens facilita com una cuirassa, que ens permet enfrontar-nos a tots els reptes que ens planteja aquesta situació, d'etapa final de la vida dels humans i com és natural, amb la mort. Aparentment, podria semblar que la part més dura és l'encarament amb la mort i des d'aquesta experiència quotidiana estic completament convençut que la part més dura, més desagradable, més deplorable i sagnant és, de bon tros, la fase anterior a la mort. Quin treball se li va escapar de les mans a Dante!:

Desespera imaginar que hi poden haver governants que estiguin projectant llocs on encabir cossos per aquesta fase espaordidora i es quedin tan tranquils i no s'esforcin perquè aquests llocs reuneixin, almenys, un mínim d'aparent benestar, ja que totes les mesures són poques per tal que les fases de l'etapa final es revesteixin d'una mínima dignitat i decència per disminuir qualsevol detall traumàtic per als possibles i inevitables transeünts d'aquesta etapa.

Sembla el peix que es mossega la cua: fan aquests tipus d'establiments tan repulsius i després pregonen que la gent no vol anar a residències. Si aquí s'acabés la història.... Però i tota la història de les residències privades assistides i també per a vàlids? Què en fem? Tanquem els ulls i els sentits i fem com el que no hi es? És impossible i gens recomanable procedir així. Pregonen, reiteradament, el dret que se li ha de reconèixer a tota la gent gran a poder triar on vol residir, on vol acabar els seus darrers dies, però quan algú anomena les residències, llavors no s'hi val. Bé. Si té molts calerons, aleshores sí que hi te dret, però si és pobre o n'està al límit, no en pot ni parlar. Tal vegada seria bo debatre el concepte "llibertat". Un altre dia serà.

Tota aquesta lectura té a la vegada una altra pàgina, una altra cara. La de la residència en què hi hagi també ubicats un cert percentatge dels anomenats vàlids. Dels que encara durant un temps es valdran per si mateixos i a més a més, estaran capacitats per col·laborar a una millor marxa de la casa, ajudant als assistits a moure's i a garlar amb persones diguem que més normals, distraient-se mútuament i creant vincles que tendeixin a trencar el guetto en què estan convertides forçosament les residències o centres geriàtrics on tothom sia assistit.

L'aspecte del vàlid, es pot valorar des de dues vessants primordialment: Una és que si ha volgut entrar a viure en una residència és perquè ell --si li reconeixem algun dret, com a ciutadà— ha considerat que li era més convenient. Ja farem una mini exposició d'avantatges i desavantatges per decidir-nos o no per la residència. L'altra vessant és la innegable aportació a augmentar la tan controvertida qualitat de vida, dins de la monotonia de la vida mateixa en aquests centres i l'augment de l'autoestima en comprovar que malgrat ser gran i potser un xic arraconat per la vida, encara es troba útil i vital, contribuint a la bona marxa d'una societat en què ell mancava. Podríem detallar-ne diversos casos.

Crec que fóra convenient, encara que sigui esquemàticament, fer un esbós del que podria ser una residència en què hi tingués cabuda un ventall més ampli i variat, deixant al marge, com és natural, els que tenen suficients mitjans econòmics per poder triar lliurement el lloc on voler acabar els seus dies. Aquí seria per als qui els condicionants econòmics, els priva de la llibertat real de poder triar amb independència, a que sembla que com a ciutadans guin tenir dret.

La residència de l'ICASS, de Mataró.

La residència en què estem la meva esposa i jo des de fa prop de deu anys, és de 222 places, més 12 places de dia. Pertany a l'ICASS, i està situada a Mataró. Està dirigida, administrada i cuidada per prop d'un centenar de persones, de diferents qualificacions professionals. Remarquem que és pública. Hi ha qui diu que és massa gran. És possible. No sé quina pot ser la mida ideal. Em sembla que hi ha d'haver molts condicionants que farien difícil dictaminar-ho. Tampoc crec que hi hagi la mida exacta infal·lible. Bàsicament una mida pot ésser la quantitat de residents a què pogués atendre un metge amb el seu equip i després anar-hi afegint coses, com més millor. En algun lloc he escrit que una residència un xic gran, com la nostra per exemple, es més aviat com un petit poble. Potser millor com un barri d'un poble o ciutat. Aquí tens perruqueria d'homes i de dones, biblioteca amb set diaris cada dia i revistes. Servei de podologia. Centre de rehabilitació, amb fisioterapeutes al front. Cafeteria amb taules pel consum i per als jocs de taula, on a més es fa ball un cop a la setmana. Hi ha sala de TV, en la qual a més de veure la televisió, es passen vídeos setmanalment. Aquests serveis que hem anomenat, formen part també del casal adjunt, els usuaris del qual som els residents, més gran quantitat de veïns dels voltants, la qual cosa permet que els residents que són de Mataró, sentin prop seu l'escalf del veïnatge que vénen a jugar al dominó o a cartes i algun dels quals està esperant plaça per tal d'entrar a la residència.

Per demanar que no quedem. Es pot assegurar que és importantíssim que adjunt a una residència i hagi un Casal. És un nexa de continuïtat, que facilita la normalitat en la relació dels ingressats amb les seves amistats anteriors i a través dels quals es manté una relació que sempre sol ser positiva.

A més, hi ha una sala que anomenem de teràpia ocupacional on es porten a terme multitud d'activitats de manualitats i cursets i tallers molt variats, en els quals els residents encara mig vàlids, junt amb els socis del casal s'ho passen la mar de bé, i els permet fer coses i aprendre, fet que els fa sentir-se més importants i per tant, augmentar l'autoestima. Però tal com va disminuint la capacitat, en conjunt, del resident i va adquirint la categoria d'assistit, es redueix en grau superlatiu la part positiva i mentre hi hagi possibles col·laboradors, els quedarà la possibilitat de passar a fer altres activitats, atès que aquí no es para de fer coses per ocupar el temps. Per això diem que és aconsellable el casal adjunt, ja que entre els seus usuaris externs, hem de suposar que sempre hi haurà vàlids, que podran mantenir el caliu de l'ambient. I entre els vàlids externs i el percentatge que hi poguessin viure a la residència, no hi cap el dubte que l'existència dels residents adquiriria un color molt més alegre i satisfactori ensem que

humà per a tots. Pot semblar reiteratiu, mes no podem ignorar i és obligatori remarcar la gran diferència que es respira en un ambient on hi hagi un cert grup que en col·laboració amb el personal de la casa. Normalment aquest personal treballa amb molta preparació i ganes, però no pot fer miracles, i gairebé els fa, dins les limitacions numèriques a què està sotmès. Aquesta gent, en comptar amb un grup amb inquietuds i iniciatives, no tan sols suma, sinó que a la vegada se sent satisfet i realitzat en comprovar, per les expressions dels assistits, l'encert del seu treball i la seva utilitat i benefici.

No hem esmentat la sala gran, la qual a més de sala d'estar, on hi ha variats ambients amb sillons i tauletes, es transforma en sala per espectacles, amb un bonic escenari, pel qual hi passen dos o tres cops al mes, i en alguns casos més, espectacles del més variat aspecte: teatre, shows diversos, corals, a vegades d'una certa categoria artística, rondalles, actuacions còmiques i també molt sovint conferenciants, que han dissertat sobre temes del més variat espectre.

Resulta emocionant veure residents, ja molt cascadets, com segueixen l'espectacle o la conferència i que en finalitzar s'esforcen, com poden, per saludar i felicitar els qui han actuat citant que els han recordat moments, que en el transcurs de la seva vida, havien estat motiu de felicitat i alegria. Crec que no és precís destacar la satisfacció, la complaença que omple el cor dels que han fet possible la realització de l'espectacle o trobada i com creix el sentiment d'autoestima, en veure que malgrat l'edat --ja que de joves aquí n'hi ha molt poquets-- encara ets útil. Aquestes persones, a qui d'altra banda, d'altres, amb més títols i potser amb més intel·ligència, havien condemnat al més radical ostracisme .

Aquesta mateixa sala serveix els dissabtes a la tarda per fer la missa setmanal, de lliure assistència. En aquesta planta que anomenem noble, la planta baixa, hi està ubicat el menjador principal, on mengem els encara mitjanament vàlids i els que s'esforcen a voler ser vàlids --una mica ja ho hem descrit anteriorment-- malgrat anar amb caminador o cadira de rodes, ja que els ajuda a sentir-se una mica més apartats de les plantes assistides, encara que a causa de les seves dolences i limitacions --problemes de continència, etc. etc.-- ja hi dormen i pertanyen a una sala assistida. Fent ús d'un cert grau de tolerància i comprensió humana per part de la casa, s'aprofita fins a l'últim bri de possible independència física i mental del resident per fer-lo sentir a pesar de tot, amb certa vida, amb certa vitalitat, perquè, encara que sigui acompanyat i amb cadira o caminador, pugui, si ell o ella vol, --i de veritat que volen-- assistir al menjador general, o presenciar l'espectacle presentat a la sala gran. En conjunt se sent més persona, més normal i es resisteix a caure a l'escalafó final, per tant de temps com sigui possible.

Hem volgut fer la comparació d'un barri, amb tots aquests serveis que tens a mà, en uns carrers que no estan asfaltats, sinó enrajolats i a més coberts, en els quals encara que plogui pots transitar a peu eixut, amb calefacció a l'hivern i bastant ben ventilats a l'estiu. Per tal que no hi manqui res del precís, passen per la porta, línies d'autobusos municipals, amb els quals et pots traslladar a qualsevol altre punt de la ciutat.

Un dia normal podria ésser, baixar del teu apartamentet o piset a les nou --hi ha matiners que baixen molt abans i ja es passeixen pel jardí-- seria imperdonable pecat no esmentar el magnífic jardí, amb font inclosa, que ens brinda aquella relaxant remor que proporciona l'aigua quan salta-- fent exercici, o bé anant a la biblioteca a fer el primer repàs a la premsa. Doncs bé, a les nou al menjador, on et trobes al teu lloc corresponent la confitura i la margarina en el plat. Tot seguit et passen amb el pa que pot ser barreta normal o bé torrat. Hi ha per triar, segons dentadures, pa de motlle normal o integral. Per als qui fan règim tenen fruita o poma al forn i infusions d'herbes i per als de règim normal cafè amb llet. És clar que no és cap cinc estrelles, jo no hi he estat mai, però els menús són més que acceptables. Tot i així s'admeten reclamacions i suggerències. No sé si cal explicar que en el menjador, en els menús, es celebren totes les festes i festetes. Els postres adients a la festa. El cava que ho destaca. I aquí també es nota la diferència amb la presència o no de vàlids. Quan vam entrar fa deu anys en què hi havia més vàlids, aquests mateixos extres es revestien de més colors, ja que es feien més brindis i amb més eufòria i algunes festes s'acabaven amb ball. La nit de cap d'any, s'esperaven les campanades i encara hi havia que després es marcava uns quants passos de ball. Ara a tot estirar esperem les deu i amb unes tapadores fem les campanades per menjar el raïm i cap a dormir. Alguns que no hi troben sentit amb les tapadores a les deu, ja han marxat abans. Penso que no sabré explicar-ho. Tot consistiria amb una dotzena o dotzena i mitja de vàlids que fessin el contrapès i ja tindries més d'un centenar de persones, --la majoria assistides-- celebrant-ho amb més alegria i satisfacció. Mes seria imperdonable en tot aquest possible guió, oblidar aquest grapat de vàlids (comptàvem amb ells) per produir felicitat pels altres. Si es tracta de vàlids disposats a ingressar a una residència, quasi segur que pertanyen al grup que per situació econòmica, familiar els pertocaria una residència. Com que encara no estan prou deteriorats, no donen el perfil residencial i allà els tens, més sols que la una, com vulgarment es diu, no celebrant ni les tapadores. Si fossin traslladats a aquell ambient podrien a més de crear felicitat per altri, gaudir-ne ells a dojo.

La solitud.

Aprofitant que ens surten els que viuen sols, m'agradaria comentar aquest sentiment que també en les estadístiques ocupa un lloc prominent: La solitud. Solitud física, però essencialment la moral, l'espiritual. El fet d'estar sol. Més encara, el fet de sentir-se sol o sola. Diuen en castellà "El buey suelto bien se lame". I potser és veritat. Sens dubte a la vida hi ha molts moments en què és precís sentir-te sol. Per pensar, per concentrar-te en algun projecte o idea que portes al cap. Però és clar que no tothom ho precisa i els que ho precisin no és d'una manera continuada. Quan ha madurat el projecte necessita explicar-lo a algú. Fins i tot a mig fer, necessitarà en algun que altre moment comentar-ne possibles aspectes, per tal de sentir-se segur en el camí que segueix.

No sé si la naturalesa es sàvia, però sí que sembla que el lloc natural de l'ésser humà no es el fet d'estar sol, en especial a certes edats. L'ésser humà és social per excel·lència, necessita vitalment conviure i relacionar-se amb altres éssers, bàsicament de la seva espècie. Com en tot, trobaríem molts models i variants, però en general és que la gent gran sola tendeix a abandonar-se, a descuidar-se. En la neteja, en la alimentació, en els medicaments. Com més gran, més. Aquí dins que hi ha cuidadores i la vigilància és distant però constant, tenim algun cas curiosíssim, diguem que de resistència passiva, en què preveus que aquell avi sol en un pis, podria resultar un cas patològic.

Passant a la solitud física, es pot trobar tan fàcilment en un habitatge una persona sola i que a més, no es troba a gust en aquell lloc. Comparem-ho amb la vida aquí: Com ja hem dit, a les nou, o abans, agafes l'ascensor en el qual ja hi trobes cares conegudes i en el qual per tancat que siguis, és inevitable dir quelcom. Si vas just de temps i et dirigeixes cap al menjador directament passes freqüentment amb altres que hi van, el més fàcil és que us digueu alguna cosa. Si et sobra temps igual t'ajuntes amb algun grupet que ja la fa petar. Arribes a la taula i ja hi tens tres colgues més que hi van i que sou els de cada dia i amb els quals la conversa es pràcticament inevitable. Això es repeteix al migdia i al vespre per sopar.

A mig matí, abans de dinar es creen uns grupets que conversen, que critiquen. A la tarda, després que han vist la pel·lícula i han fet la migdiada, es tornen a fer les reunions, totalment per lliure, però és de suposar que és per afinitat en alguna cosa. Altres surten o bé a mig matí o a la tarda a caminar o tal vegada per algun encàrrec. Què vull dir, amb tot això? Doncs que aquí és pràcticament impossible sentir solitud. Pràcticament tothom fa noves amistats o relacions i en alguns casos veritables amistats. És clar que això demana entrar aquí en condicions de viure, mitjanament bé, un temps, ja que si t'hi porten a les acaballes només et queda temps per gemegar.

La gent que hem estat i estem en contra de l'individualisme, com a filosofia, si voleu com a sistema de vida, ens fa mal al cor veure que, amb aparença innocent, es promou l'individualisme entre la gent gran, quan precisament sembla que, al contrari, seria necessari i convenient que es promogués la convivència i la solidaritat, que són sentiments, que en viure en col·lectivitat, s'obren camí per motor propi. Veus com persones que no semblen pas gaire proclius a ajudar i a pensar amb els altres, s'enganxen a una cadira de rodes d'una iaia més gran i l'ajuda a fer camí fins al menjador o després fins a l'ascensor, o bé aguanta la porta de l'ascensor fins que tothom ha entrat o sortit. Innegablement podem menystenir tots aquests detalls, ja que el món continuaria rodant encara que aquests fets no ocorreguessin. Però sembla tota una simptomatologia del possible comportament del fet de ser gran isolat o en companyia.

Si pensem en la gent gran que diuen que viu sola i amb baixos nivells econòmics, entre homes i dones sembla que ens aproparíem als dos centenars de milers. És possible imaginar que, si coneguessin la veritable residència i tinguessin la possibilitat d'escollir, quina fóra la reacció de bona part d'elles i d'ells.

En aquest punt ve al pensament la possibilitat d'aprofundir en un parell d'aspectes, com podria ser la quantitat de pisos o pisets que podrien deixar lliures els avis que es decidissin per la residència i un altre aspecte que sempre m'ha preocupat --i jo no tinc coneixements ni documents per donar una resposta-- fóra el següent: Cent pisets, --allò que en deien cent fogons-- sortirien més econòmics, que cent places en una residència, comptant que la majoria podrien ser mig vàlids? Simplement és una encuriosida pregunta.

Seguretat / inseguretat.

Aquí podríem passar a l'altre sentiment majoritari de preocupació de la gent gran: La seguretat. Podem analitzar aquest sentiment:

1r.- La inseguretat econòmica. Que la pensió no arriba. Cada any hi ha moltes promeses i discursos, però a final de mes, no s'hi arriba amb seguretat.

2n.- La inseguretat no de final de mes, sinó la de com cobriràs la despesa de la reparació de l'escalfador, etc. etc. Podríem fer una llista molt llarga, no? En aquesta inseguretat hi entren tots els imprevistos de la llar i de la persona, en fi. Massa coses.

3r.- En aquest apartat s'hi pot col·locar tot el relacionat amb la salut i accidents, que no cobreixi al complet la S.S.

Hi tenim un aspecte de la seguretat física que és important no ignorar: Una caiguda dins la llar. Mentre s'avisava a qui sigui que correspon, tant si es pel telèfon alarma com pel telèfon normal o algun veí que ho sent, mentre arriba qui vulgui que sigui, passa un temps que pot ser vital. En una residència com cal, és qüestió gairebé de segons o molt pocs minuts.

Per si serveix d'orientació: Devia fer poc més de dos anys que érem a la residència i un dia rentant-li les dents, a la Flora, com feia normalment, noto que se m'aixona i comença a gesticular. Vaig comprendre que era un atac epilèptic i la vaig estendre a terra. Era tot un panorama mirant que no es mossegués la llengua, i buscant un dels polsadors del timbre d'alarma. En tocar-lo va ser qüestió d'un parell de minuts o menys que ja tenia dues cuidadores i als cinc minuts ja n'hi havia quatre o cinc, que tot seguit, pronunciaren aquella frase que tan bé cau en certs moments: Romuald, tranquil que això no és res. Ara deixa-la per a nosaltres que ja l'arreglarem. Em passa això a casa meua i amb tota garantia que no me'n surto tan bé.

Si al sentiment de solitud en tot el seu espectre multifacètic hi sumem el sentiment d'inseguretat tan econòmica, com global, forçosament l'avi protagonista s'ha de veure sotmès a unes pressions mentals tals, que no és estrany que se'ns presentin situacions tan deplorables com en alguns casos trobem.

De vegades he dit que sembla que els avis de Catalunya siguin més eixerits que no pas els de Madrid, ja que allà, en un any, hi ha hagut tanta quantitat de trobada de cadàvers que sembla realment impossible. Aquí també n'hi ha, però en menor quantitat. Aquí potser són més perillosos, ja que hi ha explosions i algunes, sembla que intencionades i llavors paga qui paga.

No deixa de ser un altre aspecte del perill que certs avis visquin sols i no seria d'estranyar que arribi un moment que les Juntes de veïns prenguin mesures respecte a això, per evitar sorpreses desagradables.

Mirant-ho des del punt de vista dels familiars de l'avi i del mateix avi, quant a la possibilitat de morir imprevistament i el temps possible que pot passar en trobar-lo, tornem a trobar-nos amb l'avantatge de l'estada en una residència. En ella es passa, per l'habitació, per un o altre motiu –medicació, canvis posturals, control rutinari, etc.--diverses vegades cada nit. Estem parlant de residents assistits. Si a més és un malalt a qui ja se'l veu greu, les visites i cures sovintegen encara més.

Si parlem d'un o una resident en règim de vàlid, pot donar-se el cas que no hagi tingut força per tocar el timbre telèfon i aleshores el temps màxim per transcórrer és fins a primera hora del matí: Sempre pensant que no se li veies cap anomalia que posés en guàrdia el servei mèdic. Tant a l'assistit, com al possible vàlid, si es podia preveure qualsevol situació greu, la família estaria totalment al corrent de la situació. Immediatament en qualsevol cas, de final no previst, els familiars són informats.

En aquesta fase final sembla que també la sensació de seguretat és molt superior que en qualsevol altre ambient. Tot i això voldria dir, que on la sensació de seguretat es manifesta rotundament és en el dia a dia, en la quotidianitat de la vida. La suma de petits detalls a què estem exposats en tot moment i que forçosament et creen el sentiment d'inseguretat en no tenir, durant moltes hores del dia i de la nit, ningú a mà per poder-te ajudar, sense necessitat de cridar, ni posar-se nerviosos. Això és el que passa en una residència, on tot es soluciona, podríem dir que automàticament. Per posar-ne un exemple: Estava esperant l'ascensor junt amb una resident quan tot plegat veig que es desploma a terra. Instintivament la miro, veig que no es mou; llavors vaig fer un senyal a la conserge que estava davant nostre i es va adonar de què anava, va picar a infermeria i tot seguit teníem un infermer amb una cadira de rodes, amb la qual s'endugué la desmaiada, que es va recuperar tot seguit. Ens vàrem assabentar del fet els tres o quatre que estàvem allà. Passa a casa estant sol i podem imaginar el que vulguem, però sempre passant-ho pel prisma de la seguretat o la inseguretat, que com a sentiment no t'ho pot impedir ningú .

Si a aquest sentiment d'inseguretat hi afegim l'altre de la solitud, i els tenim ben barrejadets, el còctel resultant pot ser fatal. Perquè sembla que aquests dos sentiments tan diferenciats, en realitat s'entrecreuen d'una manera gairebé total. Vegem: si et sents sol o sola i tens per tant el sentiment de solitud, automàticament tens el sentiment d'inseguretat producte de la solitud, que t'impedeix trobar res que et doni seguretat. I

també al revés: si no tens seguretat perquè al teu entorn res t'acompanya perquè puguis demanar ajuda, infal·liblement el sentiment de solitud el tindràs present. Són dos sentiments totalment diferents, però que acostumen a anar molt junts i que per salvar-te d'un, necessites eliminar els dos.

La sensació de solitud sembla que és el més espordidor dels sentiments de la gent que viu sola. És capaç, ell sol, de crear un clima irrespirable de tanta agressivitat, que pot posar en perill l'equilibri mental de certes persones que visquin soles. Es diu que una persona es pot sentir sola al mig de les graderies plenes de públic en el camp del Barça. Està clar que es tracta d'un altre sentiment de solitud. La solitud física que dóna origen a la solitud moral, aquesta és clar que no té cabuda en la vida dins d'una residència.

Vàlids a la residència o residència mixta.

Què pretenem donar a entendre en demanar les residències en què també hi tinguin cabuda alguns i algunes vàlides? Més o menys seria que, si bé en tots els discursos referents a l'etapa final de la gent gran, se'ls destina a una residència, després d'expressar el consabut mentre es pugui: Amb la família... mentre es pugui. A casa seva, mentre es pugui. A un apartament tutelat... mentre es pugui. I després?

Doncs bé, després una residència. Tots d'acord. El que no sé és si tots estem d'acord amb el tipus de residència, a què els volem destinar. Bàsicament podríem preveure dos tipus, amdos dintre de la característica de públiques. Una opció és un tipus de residència on tothom ja està força deteriorat i on l'aire que s'hi respira es poc agradable, i uns gemeguen per aquí i altres ploren o es lamenten per l'altre racó. El que en diuen assistida. O bé, pots entrar a un altre tipus de residència on no tots estan a les acaballes, on encara hi ha vida, on encara hi ha qui canta i qui riu, perquè aquest que riu, --malgrat els anys, aquí tots son gent gran-- ho fa perquè sent, diguem-ne, l'alegria d'una certa vitalitat, que li permet a més, a més de viure, irradiar vida al seu entorn i proporcionar com una dosi de benestar als del seu voltant. Uns perquè acompanyen a algun assistit a la visita del metge, o a comprar quelcom. O bé a passejar per prendre el sol. Altres que ajuden als que van amb cadires de rodes i tenen dificultats, doncs a entrar i sortir dels ascensors, i quan hi ha espectacle els ajuda a situar-se a la sala. Altres que contribueixen que vinguin aquests espectacles. En fi, multitud de petites coses, que proporcionen a la vida una flaire molt diferent a allò que algú ha classificat com de "pretanatori", on l'aire més aviat put. La presència de vàlids/des es detecta només que passant pels passadissos d'entre assistits en què molts s'esforcen a saludar i fins i tot a somriure. Aquesta diferència es denota també amb els familiars dels residents assistits, en el fet que es pot palpar, que malgrat tot, allà dins hi queda algú viu. Que es pot considerar viu.

No sé si és molt difícil d'entendre que uns quants vàlids i vàlides puguin fer canviar tant la qualitat de vida d'una institució d'aquestes magnituds. És més fàcil d'entendre si pensem en la satisfacció que senten en veure la tasca que realitzen, el fruit que es veu en els assistits. En fi. Tot allò que ara és tan maco de dir, com és sentir-se realitzat, com augmentar l'autoestima. Bé. Petites paraules que ajuden a viure, i tal vegada a sentir-se un xic més feliç.

Pensant que l'opció d'aquests vàlids/des era tal vegada estar sol/a a casa, amb tota aquella problemàtica d'arribar a final de mes. De fer front a imprevistos. O sigui tota aquella inseguretats econòmica que ja hem intentat explicar.

Afegim-hi l'altra falta de seguretats, que no volem tornar a descriure i en especial la sensació de solitud, que aquí dins és pràcticament impossible de sentir i més si es dediquen a l'atenció dels altres.

Porto prop de deu anys ingressat aquí i he tingut sobradament l'oportunitat i més comptant amb la circumstància de la meua esposa, de poder valorar el que és un tipus de residència on hi havia bon número de vàlids/es, que feien resplendir el sol amb molta més xamosia. Allà sempre hi havia ganes de fer coses i riure i fer riure i per tant els colors eren molt més sonrosats que no ara, que quedem quatre gats mig vàlids i que per molt que ens esforcem, quedem curts, tot i comptant amb l'aportació i les iniciatives del personal de la casa, un dels objectius dels quals és fer que tot funcioni de la manera més agradable possible i que no escatimen esforços per assolir-ho.

En no entrar gent vàlida per suplir les baixes qualitatives --per deteriorament-- o quantitatives --per defunció-- l'operació aritmètica aviat està feta i comprovada. Si es manté l'actual perfil residencial la cosa queda bloquejada.

En arribar a aquest punt ens trobem --em trobo-- amb la resposta, que és per la qüestió econòmica, ja que es diu que no hi ha diners. Algun tècnic en benestar social aconsella que no et deixis tapar amb l'excusa que no hi ha diners --ja aprendrem a dir euros-- que diners sempre n'hi ha, el que passa és que els empenen en d'altres menesters. Abans d'acabar l'escrit ja tornaré sobre el tema. Cal analitzar una mica la problemàtica de l'excusa dels diners.

Vegem: Si a cada residència assistida se li destinen unes places de vàlids per descomptat que s'haurà de fer alguna residència de més per tal de donar cabuda al nombre d'assistits precisos. Però cal tenir en compte la diferència de preu d'una plaça d'assistit amb una plaça de vàlid. Només cal parar esment en el fet aquí, en una planta de

36 assistits, hi ha empleats al dia: Sis cuidadores al matí, cinc o sis a la tarda, amb la infermera corresponent i dues cambres i un o dos vetlladors, a la nit. Una planta igual amb 36 vàlids, té com a servei dues cambres al matí, que fan la neteja dels dormitoris i dels passadissos. Sumem-hi altres variants que per la condició d'assistits s'hi afegeixen i tenint en compte que el capítol dels sous del personal és la part del lleó del pressupost d'una casa com aquesta, aviat es comprendrà que els dos preus són molt diferents. Per tant l'augment per a les places dels vàlids tal vegada seria menys excessiva del que a primer cop d'ull pugui semblar. A les residències privades, el preu de la plaça de vàlid es molt diferent de la d'assistit, com és natural.

Del dret o del revés, no podem obviar l'aspecte social que representaria solucionar el problema personal i individual dels vàlids i valides a qui els toqués la loteria d'entrar en una residència, començant una nova vida amb molts menys núvols i molta més claror del sol. És possible que algú gosi dir que potser no hi voldran entrar i la resposta és evident: creem residències dignes, humanes per a éssers humans, no pretanatoris per a cossos a les acaballes, que això no té cap secret. Hi ha persones a qui els agrada dir que la gent gran no vol tancar-se. Em calen dues consideracions: En primer lloc, només cal que llegiu la premsa i revistes per a gent gran i fins hi tot premsa diària, en molts números hi veureu la quantitat d'anuncis de residències, --empreses privades, és clar—del més variat tipus. Ara fins i tot una multinacional financera projecta construir un conjunt, com una població amb edificis de vivendes normals, però de qualitat i també de residències per a gent gran estrangera. Sembla que la intenció primordial és que les residències tinguin continuïtat amb la població colindant i així s'elimina la possibilitat de ser un guetto, que és el que els passa als centres d'assistits exclusivament i que per tant estan aïllats, de tot entorn viu. Quan sents a dir, i ho sents, és clar, que la gent gran no vol sentir parlar de residències i al mateix temps veus els anuncis de centenars i potser milers de places del tipus més variat, però essencialment de preus que no són, ni per casualitat, no ja per a la classe treballadora, sinó ni per a la classe mitjana. Quan parlen de pagar mig milió al mes i fins i tot més, quina butxaca hi arriba, si no es tracta de gent rica de veritat? La resposta és perplexitat.

I si autèntiques empreses financeres, amb els seus estudis de mercat realitzats, gosen embarcar-se amb projectes com aquest, arribes a la irònica conclusió, que en la part de població que pot pagar-s'ho, hi ha qui està d'acord en fer-ho i no deuen ser pocs, si comptem la quantitat que se'n construeixen i que es van venent.

Hi ha un punt que el vinc plantejant potser d'una forma gairebé massa agosarada i és el més cru dilema: No es tracta de fer residències públiques per obligar ningú a entrar-hi. Simplement es tracta que s'hi pugui optar amb plena llibertat i hi hagi la possibilitat de rebutjar-la, si així és com s'opina o bé d'ingressar-hi si així es necessita i es desitja.

És de suposar, i d'esperar, que si tenim governs de caire popular, tindran en compte que davant l'allau de gent gran que ens espera, en fer el llistat de possibles solucions, un dels punts pels qual caldrà començar serà per la família. S'haurà de tenir cura que la pressió dels avis/es no la desestructuri, ja que no és d'excessiva fortalesa davant de problemàtiques gaire greus. En algun punt assenyalem que la família més consistent és aquella en què el pal de palla és una àvia, però això no es té a cada casa i tampoc sabem si és realment aconsellable.

Fa uns mesos al programa de TV3, *En camp contrari*, presentat per Pere Escobar, apareixien dues àvies totalment antagòniques, però les dues molt interessants: Una entregada a cuidar fills i nets i sentint-s'hi molt feliç, i l'altra vivint la seva vida anant a ballar, anant a excursions, divertint-se, deia ella, tant com podia, i manifestava sense embuts, que els seus fills ja els havia criat ella i ara corresponia a les seves filles criar-se els seus i que no volia ser minyona de ningú. Si la necessitaven en algun cas concret ja la trobarien, però com a norma, considerava que tenia dret a la seva vida.

Faig la cita tan sols per reafirmar que davant tanta gent per demanar, tota l'oferta serà poca per poder triar el model que més agradi a cada avi/a. I si en remarco una, les residències és perquè pot ésser el gran matalàs que com a darrera, però gran solució, es procuri que ajudi a apaivagar els entrebancs que en les altres hi ha, més facilones, però menys definitives.

Un punt que no ha sortit encara i ha de sortir és el possible finançament de l'operació residències. És sens dubte el més complex. Algú en algun moment ha assenyalat que la problemàtica de la gent gran adquireix un volum financer tan gran que degudament i intel·ligentment tractat, podia convertir-se en un motor de l'economia. Quelcom, potser, semblant a la indústria de l'armament, que és la que distorsiona tots els pressupostos i que a més a més sembla la intocable, apareix com si en el fons tots hi estiguéssim més o menys d'acord. I us asseguro que jo no hi estic gens d'acord. En alguns escrits per algunes revistes he vingut remarcant que amb menys avions i vaixells i canons n'hi havia prou per solucionar tota la problemàtica de la gent gran i encara en sobrarien per arreglar les escoles en tots els graus.

Si la indústria de guerra és un motor per la quantitat de llocs de treball que crea, imaginem-nos la construcció de la gran quantitat de residències que, més o menys a la llarga, faran falta, i centres de dia, etc. etc. Construir-ho, farcir-ho amb tot el seu utilatge i mobiliari. La quantitat de places de treball especialitzat i no. Mantenir-ho en funcionament, "in crescendo", si el plantejament demogràfic continua en la marxa actual. Això sí que podria ser un autèntic motor de l'economia.

Després d'haver vingut l'amic Raül Romeva i també en Jordi Armadans, per fer unes xerrades sobre pau i desarmament aquí a la residència, vaig fer un article per un diari, en el qual destacava precisament això: Menys canons i més Benestar Social i comentant l'escrit amb un jove amic periodista li vaig dir, sembla com una mica demagògic, no? Em va agradar molt la resposta, em digué: No Romuald, no és demagògic, sinó pedagògic. És un tema amb el qual hem de treballar molt més.

Comprenc que no dono la solució per a demà, però estic tan convençut que la problemàtica adquirirà tanta magnitud, que si es vol donar-hi solucions més o menys definitives, --no pegats, no cataplasmes, que suavitzen, però no curen-- el punt on arribarem des dels diferents llocs de sortida serà la residència. Potser amb moltes variants o característiques. Però el que a mi més em preocupa és el fet que, per desconeixement o desídia, es pugui acceptar el, diguem, prenanatori com a solució o mal menor. La missió de la residència bàsicament consisteix a suavitzar, apaivagar el procés imparabile i irreversible del deteriorament dels avis i àvies, que aquella penúltima fase --en l'última ja potser no es pateix i a més a més es possible que se'ns escapi de les mans --però en la penúltima, aquella fase que ja ens porta al final, per ajudar a superar aquesta fase, s'hauria de comptar amb tots els estris i condicionaments haguts i per haver. En tot el procés de vida a la residència, el més primordial, és anar superant els dies, mesos, anys. Tots els entrebancs i contratemps fruit dels anys i dolences i tot sense grans sobresalts, sense traumes, com si tot fos producte d'una molt perfecta planificació. I així arribar al final gairebé sense adonar-nos.

El govern que s'atreveixi a allò que en diuen, agafar el bou per les banyes, i que a més a més d'arreglar, en el possible, les diferents problemàtiques plantejades, ens disminueixi la inaguantable càrrega armamentística, és de suposar que s'haurà guanyat la confiança del poble per un llarg temps.

Com a anècdota --quina anècdota!-- personal haig d'explicar que aquest estiu passat vaig caure en un carrer de Mataró i em vaig trencar el fèmur i l'espatlla.

En fi, tot un quadre. Una ambulància em va portar a urgències a l'hospital, l'endemà m'operaven i tot ocorregué molt bé. I ja tornem a trobar-nos amb els avantatges de la residència. Quan al segon dia el traumatòleg rumiava pel dia d'enviar-me a casa li vaig dir que estava a la residència de l'ICASS de Mataró. Que no estava en un pis particular i que allà hi teníem a més del servei mèdic les vint-i-quatre hores del dia, un servei molt preparat de rehabilitació amb dues magnífiques fisioterapeutes, la qual cosa em permetria fer recuperació a casa mateix, cada dia. M'havien operat el diumenge al vespre i el divendres ja estava a la residència. També aquí podríem omplir dues o tres pàgines dels

avantatges d'estar a la residència. Tot a mà, tot a punt. Personal amb una professionalitat a prova de totes les circumstàncies. Quasi tres mesos amb cadira de rodes, seguit de crossets, que encara en porto una, però que si ja has assimilat que aquí és a casa teva, et meravella que tant a mà hi tinguis tant de servei, tant de personal, --dia i nit— i tantes atencions. Si arribo a estar a la meua casa d'abans, l'estada a l'hospital s'hauria allargat força més i a continuació hi hagués hagut la visita diària a recuperació.

En fi. L'opció és molt fàcil i ja la tenia feta.

M'agradaria abans d'acabar, expressar la ferma i molt contrastada opinió, que precisament en una residència com les que reivindico és on l'ésser humà pot ser i sentir-se lliure, amb plena llibertat. Per què dic això? Que quedi clar... com a opinió meua fonamentada i comparada amb els diferents tipus de vida que he viscut i he vist viure.

Pots voler sentir-te lliure rentant els plats i fent el menjar i arreglant el piset. Rentant-hi la roba, etc., etc. La llista pot ser bastant llarga. La semblança seria si et sents amb ànims, capacitat i ganes de fer altres coses, potser no més importants --la quotidianitat és importantíssima, però no creieu que pot enfarfegar i avorrir?

Si hi sumem cuidar el familiar malalt. Hi ha res més important? Mes si passes a viure en un lloc en què tot això t'ho fan i molt millor que no ho feies tu. I que no és per caritat, sinó perquè ja entra en el tracte. A casa, amb totes aquestes responsabilitats, quedés condicionat per sortir a fer qualsevol activitat. Qualsevol viatge... en fi, per què allargar-ho més? Et treuen aquestes responsabilitats i d'altres que podríem afegir-hi i et diuen "ets lliure de sortir, d'entrar, d'anar, de tornar quan vulguis, mentre avisis i posis en coneixement de la casa, on vas, i hi hi hagi mitjà de contacte per localitzar-te". Si tens cònjuge amb dificultats, com es el meu cas, doncs què dir-hi? Quan la Flora estava més be, anàrem quatre o cinc estius a França a casa d'uns amics. Després, com que ella no podia venir, un estiu vaig anar-hi tres setmanes amb tota tranquil·litat. Vaig telefonar algunes vegades, a pesar de saber que si hagués ocorregut quelcom, immediatament m'ho haurien fet saber. Per tant, enlloc podràs gaudir de més llibertat que en una residència.

No sé si és preferible fer un petit resum com a conclusió. Intentem-ho. Curtet.

Quan considerem que la família es el marc natural per acollir els avis, la major part dels diguem-ne consideradors, sembla que no ha tingut prou en compte l'evolució de la família i també, que per regla general, en dir família volem dir dona. Que és la que més ha evolucionat. Segons es faci no serà difícil que els anys, --allò que hem dit que no perdonen-- acabi desestructurant la institució familiar. Cal només que es precís evitar els traumes als avis/es.

Cal recordar:

Contra el sentiment de solitud “LA RESIDÈNCIA.”

Contra els diversos sentiments d'inseguretat , “LA RESIDÈNCIA.”

I que per poder assaborir un xic una residència, no cal esperar al darrer moment perquè t'hi portin.

En forma d'epíleg.

Aquesta reflexió fou feta abans de la mort de l'avia de Gràcia, per tant, abans de la declaració del Síndic de Greuges de mitjans de Març i anteriorment a l'informe sobre gent gran de la Diputació de Barcelona.

Volem destacar-hi aquest fet, atès que en molts punts sembla que una cosa té relació amb l'altra. Un d'aquests punts és el finançament recurrent als pressupostos de l'Estat, com diu el Síndic.

D'acord també amb la Dolors Comas en el fet que serà un procés llarg —dolorosament— i que el model basat en les famílies ja no es el més adequat.

Cada dia la gent gran, en general, però les dones en especial, semblen menys predisposades a romandre amb la família amb les perspectives de carregar amb la responsabilitat del conjunt familiar. Qui s'imagina la dona tornant a casa a cuidar avis/es i/o besavis/es?

Hi ha com una confabulació latent envers a les residències, --tot recordant els guetos dels asils, que eren un altre món— la qual cosa no impedeix que hi hagi com una gran eclosió dins el món de les financeres, d'ofertes i estudis, per tal de veure qui s'emporta la part més grossa del que preveuen com un pastís de la problemàtica de la gent gran. AESTE pensa passar de 15.000 llits a 20.000 cap a finals d'any. CASER comprarà per 11.7 milions d'Euros el conjunt de residències que posseeix l'empresa METROCES . CEVASA projecta pobles per a pensionistes europeus. Una altra gran financera estrangera projecta fer grans edificis de vivendes i residències adjuntes per a jubilats estrangers. TRIANZA, -integrada per Winterthur, Ballesol i Roan— ofereix el finançament de places a residències, basada en una espècie de vitalici sobre propietats immobles. El mercat residencial, suposem el privat, creixerà el 2004 prop d'un 10%, a causa del fet que sector geriàtric és, segons diuen, un dels de major projecció.

Com veureu allà on hi ha diners apareix una oferta residencial en abundància i en especial en previsió de futur, en el camp econòmicament pobre... que Déu els ajudi!

Això no impedeix que cada dia més veus reclamin més quantitat de places residencials i cal suposar que no es refereixen només a les privades. Fa poc més

d'un any que vaig escriure la Reflexió... i en aquest curt període podria haver omplert un cabàs d'articles i manifestacions aparegudes en diferents diaris i revistes en referència a la problemàtica residencial. Algú ha dit que les residències són un símbol de progrés i ho seran encara més quan tots els que les necessitin puguin tenir-hi accés.

Darrerament, E. Mújica, Defensor del Poble, en una entrevista a la revista *SESENTA y más* reitera que el més urgent és fer residències en abundància.

Respecte a això només queda dir, o repetir, el que en la Reflexió es pretén deixar clar: Les característiques que deuen tenir les residències: o sigui, cal que siguin mixtes. De vàlids i assistits. Com una obsessió, cal fugir totalment del possible guetto. Una mostra podria ser: Una residència de Navarra que atén 40 persones ha estat guardonada amb el premi ISO 9001-2000, pel nivell de qualitat en què es desenvolupa el centre. Hi afegiré un detall per si es creu d'interès: de les 40 persones, vint són assistides i vint son vàlides. O sia, que és una residència mixta.

L'altre punt que no m'agradaria deixar enlaire és el del ventall interessantíssim d'ofertes que es fan –diuen-- per tal d'allargar l'estada al domicili propi. Tot sigui per la bona intenció i que la persona interessada pugui triar. Però permeteu-me un comentari: El cavall de batalla és l'assistència a domicili. Es parla de dues hores a la setmana. Imaginem una persona sola, n'hi ha dotzenes de milers, a qui li concedeixen aquesta gràcia. Compteu 24 X 7, menys dues, només li queden per estar sola a la setmana 166 hores: Sense comentari. N'hi ha de més valents que han parlat respecte al fet que el nivell òptim seria 5 hores diàries. Alguns, en sentir-ho, els ha agafat un cobriment de cor, no han dit que si per l'excés de despesa o bé perquè s'han adonat que encara queden 19 hores diàries perquè li pugui passar qualsevol cosa a l'avi/a que resta sol/a casa. No és per riure, que els drames són greus i abundants. De tota manera, si tinguéssim temps i ganes de fer números descobriríem que calculant a 5 hores a l dia l'equivalent d'hores amb 100 persones, en règim residencial de qualitat es cobreixen les 24 hores del dia els 365 dies de l'any. Es recorrerà a la concebuda excusa de les finances. Diguem que la resposta l'han donada en Vicenç Navarro, l'Arcadi Oliveres, l'Armadans, en Romeva, en Vicens Fissas, Mayor Zaragoza. En volem més?

Cal menys armament i més atenció a les necessitats socials. L'armament dóna llocs de treball? Doncs imaginem Catalunya, Espanya coberta de les necessàries escoles, residències, etc. per tot el que ja sabem i calculem. Si es que podem, fem números per comptar les places de treball que tot aquest mon positiu podria

crear. No hi entenc, però sembla que podria sortir-ne un nou motor de l'economia i que produiria benestar i, dins el possible, felicitat i no mort i ruïna com la de l'armament.

Com a comentari final només formularé una queixa: Als obertament partidaris de la solució residència –com a menys dolenta—no es cansen de repetir-nos que devem respectar el criteri dels que no desitgen entrar-hi, cosa que a mi ni se m'ha ocorregut, ni se m'ocorrerà mai. Precisament el que reclamo és el respecte als desitjos de cadascu, cosa que no es respecta als partidaris i peticionaris d'entrar a una residència i per això s'han creat uns perfils anomenats residencials com a barreres infranquejables que són humanament inconcebibles.

No se si té alguna intencionalitat de més o menys canvi en aquest aspecte, que darrerament algú ha esmentat com a possible mèrit per tenir dret a plaça residencial la dependència econòmica, sembla que fins ara tan sols es tenien en compte les dependències per problemes físics o psíquics. Si s'avança un tant per aquest camí podria ser una mica de solució per als vàlids més pobres, però encara ens quedarà la nombrosa classe mitjana baixa que haurà estalviat tota la vida... però no el suficient per pagar-se una residència privada. Deixem-ho aquí.

